

4. Асиндетичний зв'язок:

Безсполучниковий зв'язок є носієм відкритості перелічувальних рядів.

Most of the Whitlam reforms – Medibank; university expansion; the creation of our national cultural institutions; the expansion of the welfare state; the initiation of indigenous land rights; the passage of the Racial Discrimination Act – made Australia a distinctly better place [Manne].

Відсутність сполучників вносить відтінок незавершеності та відкритості перелічувального ряду. В цілому, елементи перелічення інформують щодо реформ проведених прем'єр міністром, які покращили життя Австралії. Також у даному випадку констатуємо накладання перелічення на риторичну фігуру ретардації (*suspense*).

Висновки. У результаті дослідження матеріалу було виявлено чотири моделі функціонування сполучників у структурі перелічувальних рядів. Відповідно, сполучники *and*, *or*, *but* вживаються перед останнім елементом перелічувального ряду для надання йому завершеності. Парний сполучник *as well as* вживається для зіставлення одних елементів перелічення з іншим. Сполучники *and* та *or* також вживається для внутрішнього оформлення елементів перелічувального ряду. В той час як, відсутність сполучників вносить відтінок незавершеності та відкритості перелічувального ряду.

Перспективою подальших досліджень може слугувати вивчення семантичних особливостей перелічень в економічному дискурсі.

Література

- Комарова З.Д. Функционально-грамматическая синонимия предлогов и союзов в подъязыке информатики [Електронний ресурс] / З.Д. Комарова, С.В.Краев. – С. 65-75. – Режим доступу : <http://www.lib.csu.ru/vch/093/64.pdf> Панкратова Т.В. Сочинительные союзы “а”, “но” (“and”, “but”) в русских и английских синонимичных и изоморфных синтаксических конструкциях: автореф. дис. на соискание уч. ступени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 “Теория языка” / Панкратова Татьяна Викторовна; Пед. ин-т. ФГОУ ВПО “Южный федеральный университет”. – Ростов-на-Дону, 2007. – 23 с. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка / А.И. Смирницкий. – М.: Изд-во литературы на иностранных языках, 1957. – 286 с. BA 2008. Bank of America. Annual Report. 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://media.corporate-ir.net/media_files/irol/71/71595/reports/2008_AR.pdf BA 2001. Bank of America Corporation. Annual Report. 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://media.corporate-ir.net/media_files/irol/71/71595/reports/2001_ar.pdf BNC. British National Corpus. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/> BLS. Bureau of Labor Statistics U.S. Department of Labour. The Employment Situation: June 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bls.gov/news.release/archives/empsit_07022009.pdf Gills Barry K. The Swinging of the Pendulum: The Global Crisis and Beyond [Електронний ресурс] / Barry K. Gills. – Режим доступу: <http://www.stwr.org/global-financial-crisis/the-swinging-of-the-pendulum-the-global-crisis-and-beyond.html> Mamme R. Comment. Rudd's Collapse [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.themonthly.com.au/node/1681/page/5> RBC 2008. Royal Bank of Canada. 2008 Annual Report. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.annualreports.com/Company/2058>

УДК 811.111'37

БОТВІНКО-БОТЮК О. М.*(Національний університет водного господарства та природокористування)***СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСЛОВЛЕНЬ ПРЕЗИРСТВА**

У статті досліджуються стилістичні засоби, які використовуються у висловленнях презирства. Автор розглядає інверсію, риторичне питання, перепит, іронію, повтор, буквализм, метафору, порівняння, гіперболу. З'ясовано прагматичний потенціал зазначених засобів.

Ключові слова: висловлення презирства, інверсія, риторичне питання, перепит, іронія, повтор, буквализм, метафора, порівняння, гіпербола.

Ботвінко-Ботюк Е. Н. Стилистические особенности высказываний презрения. В статье исследуются стилистические средства, использующиеся в высказываниях презрения. Автор рассматривает инверсию, риторический вопрос, переспрос, иронию, повтор, буквализм, метафору, сравнение, гиперболу. Определен прагматический потенциал указанных средств.

Ключевые слова: высказывания презрения, инверсия, риторический вопрос, переспрос, ирония, повтор, буквализм, метафора, сравнение, гипербола.

Botvinko-Botiuk O. M. Stylistic peculiarities of utterances of contempt. The article deals with the stylistic devices used in utterances of contempt. The author examines inversion, rhetorical question, echo question, irony, repetition, literalism, metaphor, simile and hyperbole. The pragmatic potential of the given devices has been defined.

Key words: utterances of contempt, inversion, rhetorical question, echo question, irony, repetition, literalism, metaphor, simile and hyperbole.

У створенні експресивності художнього дискурсу важлива роль належить експресивному синтаксису [Старикова 1985, с. 64]. Мовний матеріал показує, що для створення емоційної напруженості в одному висловленні може використовуватися не єдиний прийом, а низка комбінацій, які складаються з різноманітних стилістичних і синтаксичних фігур і являють собою складні, багаторівневі, але водночас цілісні синтаксичні комплекси. Дотепер не було досліджено стилістичного аспекту висловлень презирства, що й зумовлює **актуальність** даної статті.

Об'єктом дослідження виступають висловлення презирства, які функціонують в англomовному художньому дискурсі, **предметом** – їх стилістичні засоби. **Мета** статті – виявлення стилістичних особливостей висловлень презирства. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**: виокремити і проаналізувати стилістичні засоби, які вживаються у висловленнях презирства.

Презирство – емотивно-оцінне ставлення негативного спектра до людини (або групи людей), спричинене або порушенням об'єктом оцінки основних морально-етичних норм суб'єкта (і суспільства) у сфері міжособистісних чи соціальних взаємин, або усвідомленням суб'єктом своєї переваги над об'єктом через належність останнього до менш престижного соціуму, ніж той, представником якого є він сам. Презирство може також виражатися по відношенню до предмета, явища тощо.

Висловлення презирства як комунікативна діяльність відбувається в морально-етичній площині й завжди торкається емоційної сфери комунікантів. Презирство належить до групи сублімованих оцінок, а саме до розряду етичних, оскільки вони відображають духовне начало людини, пов'язане із задоволенням її морального почуття, і трактується як вияв негативного, зневажливого ставлення до кого-небудь, чого-небудь.

Висловлення презирства можуть поєднувати в собі риси обвинувачення, докору, насмішки, догани, образи й осуду. Усі вони є негативними оцінками висловленнями, тобто мовленнєвими діями, що здійснюються мовцем з метою продемонструвати своє негативне ставлення до адресата чи іншого об'єкта оцінки. Їхня специфіка полягає в комплексному характері комунікативної цілі, яка інтегрує вираження несхвальної оцінки та вплив на емоційний стан адресата.

Одним із стилістичних засобів вираження презирства в англomовному художньому дискурсі є **інверсія**, тобто “порушення звичайного порядку слів у реченні, у результаті якого певний елемент речення стає виділеним і отримує спеціальні конотації емоційності та експресивності” [Арнольд 1990, с. 162]. Стилiстична інверсія, безпосередньо взаємодіючи з інтонацією, передбачає навмисне порушення сформованого порядку слів з метою виділення емоційного компонента. Експресивна функція інтонації та порядку слів полягає у тому, щоб висловити хід думки, її послідовність, різну питому вагу частин висловлення в тісному взаємозв'язку з емоційним елементом. Наприклад:

“Never have I seen a more impudent action or person in all my days! /.../” (Bach E. L. Gentle Journey, p. 34).

У наведеному прикладі інверсія сприяє емоційності мовлення і спричинена бажанням адресанта емоційно вплинути на адресата, який є об'єктом презирства.

Риторичне питання також є поширеним засобом вираження презирства в англomовному художньому дискурсі. Риторичне питання являє собою стилістико-синтаксичний прийом, який полягає у відновленні граматичного значення питального речення [Єршова 1994, с. 11]. Особлива експресія та емоційність (зневага) виявляються при експліцитному вираженні негативної оцінки саме в риторичному питанні. Риторичні питання є показниками емоційності мовлення, їх відмітною ознакою є те, що вони виникають як емоційна реакція протесту, тому для них характерне протиріччя між формою (структура питального речення) і змістом (значення повідомлення). Риторичні питання – це емоційно-забарвлена реакція мовця на висловлення чи дію співрозмовника, по суті, це не питання, а емоційно-експресивні повідомлення. Наприклад:

The room was dark except for the two small ceiling lamps that illuminated each man at the table. Other men hovered back in the darkness. Yotuel eyed his brother again. Nacho's nose was broken, his arm was in a sling and his shoes and his pants were scorched black. Yotuel's nose wrinkled and his

down-curved lips curled with contempt. Nacho stank of rum.

Yotuel sighed again. "Brother, what am I to do with you?" (Pendleton D. Crisis Nation, p. 41);

Аналіз ілюстративного матеріалу дав змогу виокремити **речення-перепити**, які використовуються для вираження презирства. Як зазначає Г. М. Кузенко, речення-перепити не призначені для запиту нової інформації. Вони є засобом, що забезпечує правильне сприйняття попереднього висловлення комунікативного партнера, і виражають прохання пояснити, уточнити чи закінчити його. Дуже часто такі речення слугують засобом вираження емоцій співрозмовника і характеризуються емпатичною інтонацією та різними конотативними значеннями [Кузенко 2006, с. 89]. Експресивні структури з **перепитуванням** включають часткове або повне повторення попередньої репліки співрозмовника. Наприклад:

"I've got my eye on a solicitor's deed-box, which may or may not contain something which will help me to get an innocent person out of trouble. This young lady can get access to the box, Bill, if you can show her the way inside it."

"If?" grunted Bill, with sovereign contempt. "Course I can! Deed-box, that's nuffin'. That ain't no field for a man's skill. Robbin' the kids' money-box, that's what it is with they trumpery little locks..." (Sayers D. L. Strong Poison, p. 145).

У наведеному прикладі перепит пояснюється емоційним вибухом мовця, спричиненим висловленням комунікативного партнера, який запропонував йому участь у пограбуванні. Мовець (Білл) вдається до перепиту не тому, що він чогось недочув чи не зрозумів, а тому, що почуте викликало в нього презирство.

Таким чином, у висловленнях презирства завданням перепитів є, перш за все, вираження зневажливого ставлення мовця до об'єкта презирства.

Комуніканти можуть вживати такий стилістичний засіб, як **іронія**, щоб висловити презирливе ставлення до партнера по комунікації та його дій. У випадку іронії інтелектуально-емоційна оцінка об'єкта виражається за допомогою пропозиції, в якій дійсна оцінка об'єкта подана у протилежній формі з метою створення ефекту глузування [Андрієнко 2002, с. 3]. Оскільки висловлення презирства має на меті несхвалення дій об'єкта презирства, здійснення на нього певного психологічного впливу, то досліджувані висловлення нерідко супроводжуються використанням іронії.

У наведеному прикладі іронія передає вдавану похвалу:

She [Julia] swept up and down the room. [...] She threw up her hands to heaven.

"I might be squint-eyed and hump-backed. I might be fifty. Am I so unattractive as all that? It's so humiliating to have to beg for love. Misery, misery!"

"That was a good movement, dear. As if you were throwing a cricket ball. Remember that".

She gave him a look of scorn.

"That's all you can think of. My heart is breaking, and you can talk of a movement that I made quite accidentally" (Maugham W. S. Theatre, p. 60).

Ситуативна іронія в даному випадку містить критику, приховану за похвалою: мовець, притворно вихваляючи жест комунікативного партнера, натякає на його театральність, неприродність. Іронічний смисл передається стилістично немаркованим засобом. Мета іронії в цьому разі – вираження насмішки над діями адресата. Реакція адресата демонструє почуття образи й розчарування, що доводить невідповідність іронічного зауваження правилам ввічливої взаємодії.

Серед стилістичних фігур, характерних для досліджуваного дискурсу, можна виділити **повтор** для підсилення негативної оцінки, причому повтор як дослівний, так і приблизний, частково перефразований. Повтор як стилістичний засіб вживається з метою логічного наголошування, необхідного для того, щоб привернути увагу адресата до ключового слова в реченні. Повтор додає твердженням додаткової переконливості й перетворює їх на нав'язливі ідеї. Він також перешкоджає сприйняттю інших ідей.

Повтор впливає на емоції, думки та вчинки адресата, за допомогою повторів автор досягає ефекту прагматичного впливу на реципієнта. Дослідники відзначають, що повтор мовної одиниці завжди виконує особливе комунікативне завдання, причому мовна одиниця не залишається тотожною сама собі; вона не лише змінює свою вихідну емоційно-оцінну конотацію, але може частково змінити і своє предметно-логічне значення [Арнольд 1990, с. 138].

До найважливіших прагматичних функцій повторів належать емоційне виділення суб'єктивно значущої інформації та створення часового запасу, необхідного для подальшого програмування висловлення і реалізації цієї програми [Селяев 1995, с. 90]. Наприклад:

"Imperious" was a word which Rose's boyfriend had used with great scorn when she had told him what she was going to do.

"These rich people," he added, smartingly, "just a lot of wealthy tarts, that's all they are." And after a moment's pause for research: "Just a lot of parasites" (Creasey J. Gideon's Day, p. 129).

У даному випадку мета мовця – висловити зневагу до багатих людей, підкреслити їхні недоліки. На це вказують повтор синтаксичної структури (*just a lot of wealthy tarts, Just a lot of parasites*) і вживання іменників, що виражають негативну оцінку (*tarts, parasites*).

Для вираження презирства може також використовуватися **буквалізм**, або буквальна відповідь на запитання з прагматичною транспозицією. Якщо комуніканти правильно розуміє інтенцію іншого комуніканти і вживає буквалізм, то це свідчить про його відмову від кооперації. Наприклад:

"I will see what I can buy with this."

"You could give it to me," Sam said.

"I could. But I won't. If you run you will prove that all those people looking at you with suspicion are right. I can't have it."

"I'm touched. That you care so much for my well being."

Charles permitted himself a mocking laugh that started in high spirits in his belly but turned to contempt when it reached his mouth (Lewis S. Murder on Old Mission, p. 125).

Мовець спочатку вживає буквалізм (*I could*) у відповідь на пропозицію партнера по комунікації (*You could give it to me*), а пізніше дає чітку заперечну відповідь (*But I won't*), що підкреслює його небажання кооперативно спілкуватися.

Одним із стилістичних засобів, за допомогою яких здійснюється вираження емоційних станів, і презирства зокрема, є **метафора**. Метафора – це найпродуктивніший креативний засіб збагачення мови, вияв мовної економії, семіотична закономірність, що виявляється у використанні знаків однієї концептуальної сфери на позначення іншої, схожої з нею в якомусь аспекті.

Метафора розкриває свій прагматичний потенціал завдяки здатності відображати і створювати картину світу – когнітивно-образну, соціальну, індивідуально-особистісну. Ми не безпосередньо вживаємо метафоричні вирази замість деяких еквівалентних або буквальних, а осмислюємо абстрактну сферу (до якої належать і емоції) у термінах конкретної. Метафора є не лише ресурсом образного (поетичного) мовлення, а й джерелом нових значень слів. Уподібнення дій об'єкта, що ігнорує нормативні стандарти, за допомогою метафоризованих операторів будується за аналогією до стереотипних уявлень про щось неприємне, яке породжує негативні асоціації [Гуслистая 2001, с. 52]. Тому при вираженні презирства використовуються, зазвичай, негативні образи. Наприклад:

Her tone was one of furious scorn. "An eagle does not catch flies; nor should we expect a fly to catch an eagle" (Stout R. A Prize for Princess, p. 222).

Використання метафори створює стилістичний ефект, завдяки якому передаються негативні емоції мовця стосовно об'єкта презирства і його дій. Виявляючи презирливе ставлення до свого комунікативного партнера, мовець, вдаючись до крилатого латинського вислову, порівнює його з мухою, в якій нема жодного шансу спіймати орла.

Для вираження презирства в англійському художньому дискурсі широко використовується також **порівняння**. У будь-якому порівнянні завжди присутній елемент, з яким порівнюється ознака. Сутність порівняння полягає в уподібненні двох об'єктів, які належать до різних класів, заради більш наочної характеристики одного з них [Galperin 1981, p.167]. Оскільки презирство передбачає несхвалення об'єкта презирства, вираження негативної реакції, то зрозуміло, що цим елементом виступає якийсь негативний образ. Порівняння виконує експресивну функцію і слугує для підсилення негативної оцінки об'єкта презирства. Наприклад:

"Instead of devising ways to get into something they like, they remain trapped all their lives, like brainless insects" (Sheldon S. The Other Side of Midnight, p. 279).

У цьому прикладі мовець виражає своє презирливе ставлення до інших, яких він вважає безмозкими комахами.

Ефективним інтенсифікатором презирства може бути також **гіпербола**, тобто свідоме перебільшення, яке підвищує експресивність висловлення, надає йому емоційного характеру [Арнольд 1990, с. 84] і використовується для загострення оцінки та її вираження. Як зазначає Дж. Ліч, гіпербола є природною тенденцією людського мовлення ('a natural tendency of human speech') [Leech 1983, p. 147].

Bragg was rigid. "Of course he didn't mean to hurt you – he will never mean to hurt you!"
Francesca saw his contempt and anger (Joyce B. Deadly Kisses, p. 166).

У цьому фрагменті гіперболою (*he will never mean to hurt you!*) позначається презирство і реалізується категорія експресивності.

Отже, проведений аналіз стилістичних прийомів вираження презирства в сучасній англійській мові підтверджує факт переважання емотивної спрямованості в їх функціонуванні. Використання стилістично маркованих вербалізацій презирства сприяє створенню прагматичного ефекту виразності висловлення, підвищенню його емоційності.

Перспективою нашого дослідження є аналіз засобів експресивного синтаксису.

Література

Андрієнко Г. П. Мовленнєвий акт іронії в англійській мові (на матеріалі худ. літ. XVI та XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Г. П. Андрієнко. – Х., 2002. – 20 с. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: Стилистика декодирования: учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. "Иностр. языки" / И. В. Арнольд. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с. Гуслистая Л. А. Негативная этическая оценка в контексте осуждения (на материале современной публицистики): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Гуслистая Людмила Алексеевна. – Х., 2001. – 197 с. Єршова О. П. Семантико-функціональні особливості висловлювань, що передають подив (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. П. Єршова. – К., 1994. – 16 с. Кузенко Г. М. Структурно-семантичні та комунікативно прагматичні особливості емотивних висловлювань негативної оцінки (на матеріалі англійського художнього дискурсу): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 / Кузенко Галина Миколаївна. – Х., 2006. – 211 с. Селяев А. В. Сопоставительный анализ лингвистических средств выражения положительных и отрицательных эмоций в британском и американском вариантах английского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Селяев Андрей Васильевич. – Н. Новгород, 1995. – 211 с. Старикова Е. Н. Проблемы семантического синтаксиса (на материале английского языка) / Е. Н. Старикова. – К.: Вища школа, 1985. – 124 с. Galperin I. R. Stylistics / I. R. Galperin. – М.: Высш. шк., 1981. – 334 p. Leech G. N. Principles of Pragmatics / G. N. Leech. – L.: Longman, 1983. – 250 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

Bach E. L. Gentle Journey / E. L. Bach. – Colorado, Denver Outskirts Press, Inc., 2006. – 248 p. Creasey J. Gideon's Day / J. Creasey. – Cornwall: House of Stratus, 2008. – 216 p. Joyce B. Deadly Kisses / B. Joyce. – MIRA Books, Ontario, 2006. – 472 p. Lewis S. Murder on Old Mission / S. Lewis. – Traverse City: Arbutus Press, 2005. – 294 p. Maugham W. S. Theatre / W. S. Maugham. – М.: Менеджер, 2002. – 304 p. Pendleton D. Crisis Nation / D. Pendleton. – L.: Gold Eagle, 2009. – 192 p. Sayers D. L. Strong Poison / D. L. Sayers. – N. Y.: Harper Perennial, 1993. – 252 p. Sheldon S. The Other Side of Midnight / S. Sheldon. – L.: Harper Collins Publishers, 1993. – 440 p. Stout R. A Prize for Princess / R. Stout. – Rockville: Wildside Press, 2002. – 228 p.

УДК 811.111'367.63

ВАЛЬКО О.В.

(Львівська комерційна академія)

КРИТЕРІЙ ВИДІЛЕННЯ ЕМФАТИЧНИХ ЧАСТОК У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті обґрунтовується виділення окремого типу часток у сучасній англійській мові на основі критерію виконання ними функції емпізи. Емпітичні частки, які у мовленні слугують носіями комунікативних смислів шляхом виділення одного з компонентів висловлення, розглядаються як лексичні індикатори наявності імпліцитних смислів у семантичній структурі цього висловлення.

Ключові слова: частки, емпітичні частки, емпіза, імпліцитна інформація, комунікативний смисл.

Валько О.В. Критерии выделения эмпітических частиц в современном английском языке. В статье обосновывается выделения отдельного типа частиц в современном английском языке на основании критерия исполнения ими функции эмпізы. Эмпітические частицы, которые в речи служат носителями коммуникативных смыслов путем выделения одного из компонентов высказывания, рассматриваются как лексические индикаторы присутствия импліцитных смыслов в семантической структуре этого высказывания.

Ключевые слова: частицы, эмпітические частицы, эмпіза, импліцитная информация, коммуникативный смисл.

Valko O.V. The criteria of singling out the emphatic particles in modern English. In the article is substantiated the singling out of the particular type of particles in modern English on the basis of the criterion of their implementation the emphatic function. Emphatic particles, which in speech serve as the carriers of communicative meanings by the emphasis of one of the expression components, are considered as lexical indicators of the presence of the implicit meanings in the semantic structure of this expression.

Key words: particles, emphatic particles, emphasis, implicit information, communicative meaning.